

має свої погляди, бажання тощо і це потребує толерантного ставлення до них [3]. Толерантність буде мати різні свої прояви через культурні, релігійні, соціальні, гендерні та вікові особливості. Толерантність проявляється не просто соціальним обов'язком, а стає стратегічною перевагою в умовах сучасного конкурентного ринку.

Толерантність – це не просто прояв доброти, а необхідна умова для існування демократичного та стабільного суспільства. Вона сприяє взаєморозумінню, повазі до різноманітності та конструктивному вирішенню конфліктів. Толерантність є основою для соціального розвитку, активної громадянської позиції та збереження людської гідності, адже без неї неможлива справжня демократія, заснована на рівності та взаємоповазі.

Список використаних джерел:

1. Череп А. В., Воронкова В. Г., Череп О. Г. «Толерантність у дискурсивних практиках європейського суспільства та бізнесу» // Humanities Studies, Запоріжжя, 2022. Вип. 12 (89), с. 160–173.
2. Коваленко В. В. (ред.) Демократія і права людини. Київ: Либідь, 2021. 312 с.
3. Стамат В.М., Побережець Г. С., Успаська О.І Формування бренд-комунікацій нового покоління в умовах глобалізації. Modern Economics. 2025. № 50(2025). С. 241-250. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-32](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-32).

Abstract: The thesis explores the importance of tolerance as a fundamental value of a democratic society. It examines the impact of tolerant behavior on the formation of harmonious interpersonal relationships, reducing social tension, and ensuring equal rights for all citizens. It emphasizes the importance of fostering respect for diversity in the process of democratic development.

Keywords: tolerance, democracy, human rights, equality, civil society, pluralism, freedom, respect, dialogue, diversity.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ПРАНОВИЧ Костянтин, здобувач вищої освіти

спеціальність 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Соціально-екологічні обмеження сталого розвитку зумовлюються необхідністю формування нового світоглядного підходу до взаємин між людиною та природою. Замість традиційної для кінця ХХ століття парадигми взаємовідносин «суспільство - природа» на передній план висувається концепція «людина (суспільство) у природі».

Ключові слова: соціоекологія, стратегія, середовище, саморегуляція природи.

Взаємодія суспільства та природи характеризується просторовими особливостями, що зумовлює необхідність наукового обґрунтування та оптимізації територіальної організації цієї взаємодії. У цьому контексті особливу актуальність набуває становлення наукового напрямку регіональної соціоекології. Закони соціальної екології визначають умови досягнення соціально-екологічного рівноваги, принципи культурно зумовленого управління розвитком та механізми соціально-екологічного заміщення.

Спонтанний, хаотичний саморозвиток, що ґрунтується виключно на природних процесах саморегуляції, повинен поступитися місцем раціональної стратегії, заснованої на прогностно-планових підходах та свідомому регулюванні природних процесів. Така стратегія має забезпечити узгодження законів природи із законами суспільного розвитку, формуючи науково-обґрунтовану систему сталого співіснування людини та довкілля.

Подальший розвиток суспільства має здійснюватися у відповідності до рівня розвитку продуктивних сил, їх темпів та характеру, що повинні узгоджуватися із загальними тенденціями соціального поступу. У межах цього підходу науковцями сформульовано методологічні засади взаємодії природи та суспільства, які визначають основні засади екологічної рівноваги.

Оптимальна взаємодія між суспільством і природою передбачає двосторонній, еквівалентний обмін енергією та речовиною, що потребує впровадження безвідходних технологій, ефективних систем очищення та раціонального використання природних ресурсів. Важливим є також дотримання принципу підтримання природного рівноваги біосфери, що базується на визнанні її цілісності як фундаментальної умови [1, с. 25].

Принцип компенсації вилучень із природного середовища передбачає відновлення ресурсів у відповідності до масштабів їхнього використання, а принцип екологічної чистоти людської діяльності орієнтує на досягнення максимальної утилізації побічних продуктів виробництва та споживання. Принцип комплексності та екологічної обґрунтованості рішень передбачає

домінування стратегічних, довгострокових орієнтирів над короткостроковими вигодами, що реалізується через побудову імовірнісних моделей розвитку подій. Завершальним системоутворювальним положенням виступає принцип пріоритету суспільного інтересу над приватним, який має бути реалізований у взаємодії людини з навколишнім середовищем.

Вітчизняні вчені сформулювали три фундаментальні закономірності соціоприродної взаємодії, які доповнюють наведені раніше принципами. Вони становлять важливу теоретичну основу для формування концепції сталого розвитку територій. Перша закономірність відображає обмеженість здатності природи до самовідновлення та саморегуляції в умовах антропогенного навантаження. Вплив господарської діяльності людини на атмосферне повітря, водні об'єкти чи лісові масиви може частково компенсуватися природними механізмами, що забезпечують відновлення внутрішньої екологічної рівноваги. Проте перевищення певного порога навантаження призводить до деградації та руйнування природних систем [2, с. 453].

Інша закономірність визначає взаємозалежність і послідовність змін природних компонентів під впливом антропогенної діяльності. Будівництво водосховищ, вирубування лісів, гідромеліоративні роботи чи інші види господарського втручання спричиняють не лише прямі, а й опосередковані, віддалені у часі та просторі екологічні наслідки [32, с. 127], такі як зміна кліматичних умов, деградація ґрунтів чи порушення водного режиму.

Третя закономірність полягає у формуванні цілісних систем, до складу яких входять як природні, так і соціальні елементи. Регіональні агропромислові, лісогосподарські, рекреаційні та інші комплекси є прикладами таких систем, в межах яких виникають багаторівневі взаємозв'язки між природними компонентами та громадськими структурами.

Отже, основним серед обмежень сталого розвитку регіону є вичерпність ресурсів, інші ж - це його проєкція на економічний чи соціальний зріз людської життєдіяльності.

Список використаних джерел:

1. Курепін В.М. Сталий розвиток агросектору України на засадах зеленої економіки: стратегічне бачення. Євроінтеграційний вектор розвитку агроєкосистем в Україні: глобальні виклики та перспективи : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 05 червня 2025 р. Харків : ДБТУ, 2025. С. 23-26. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22167>.
2. Сухорукова А., Житняковська А. Трансформація управлінських та економічних систем в умовах емерджентної економіки: проблеми, імперативи та вектори розвитку. Проблематика і перспективи сталого розвитку України в аспекті синергії інтеграції економіки, бізнесу та HR-інжинірингу : матеріали III всеукраїнської наукової конференції студентів та молоді (м. Хмельницький, 15 травня 2025 р.). Хмельницький : ХНУ 2025. С. 452-454. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22288>.
3. Курепін В. М. Іваненко В. С. Взаємодія місцевих органів влади та засобів масової інформації як фактор реалізації інформаційної політики при надзвичайних ситуаціях. Modern Economics. 2025. № 49(2025). С. 124-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-17).

Annotation. The socio-ecological limitations of sustainable development are determined by the need to form a new worldview approach to the relationship between man and the natural environment. Instead of the traditional paradigm of the relationship «society – nature» for the end of the 20th century, the concept of «man (society) in nature» is being brought to the fore.

Keywords: socioecology, strategy, environment, self-regulation of nature.

*Науковий керівник - КУРЕПІН Вячеслав,
канд.екон.наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ДИТИНСТВІ ТА ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

ПУДОВКІНА Яна, здобувачка вищої освіти

Спеціальність 053 Психологія

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: у тезах висвітлено, що толерантність формується змалку під впливом сім'ї, соціального середовища та індивідуальних особливостей. Акцент зроблено на важливості раннього і підліткового віку для розвитку емпатії, поваги та відкритості до різноманіття.

Ключові слова: толерантність, дитинство, підлітковий вік, психологія.

Толерантність не виникає спонтанно — вона поступово формується під впливом навколишнього середовища, емоційного переживання, спостереження за